

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

מה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדרלות וכו', והלכין טליחות שכולן תכלת. צאו ועמדו לפני משה, אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת כלילית או פטורה (רס"י).

וקשה מאי הוה קשיא ליה במצות ציצית טפי מכל מצות התורה שהיא חוקים וגוזה"כ.

וי"ל עפ"משרז"ל מכות (י): מפני מה נאמרה פרשת רוצחים בלשון עזה דכתיב וידבר ה' אל יהושע וגו' מפני שהן של תורה. ופירש"י, בלשון עזה – בכל יהושע כתיב ויאמר ה' וכאן נאמר וידבר ה' ודיבור לשון עז הוא.

והנה בכח"ת כתיב וידבר חוץ מפר' ציצית דכתיב ויאמר בלשון רכה. והטעם נראה משום דכתיב למען תזכרו וכו', פי' דציצית הוי עצה טובה שעל ידה ישמרו שאר המצוות, ועצה לא שייך לומר בלשון עזה.

וא"כ הוקשה לו לקרח דבעצה טובה לא שייך חוק וגוזה"כ. אבל האמת שעצת התורה חזרת להיות חוק, ודו"ק.

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

מה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדרלות וכו', והלכין טליחות שכולן תכלת. צאו ועמדו לפני משה. אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת כלילית או פטורה (רס"י).

הענין שכבר כתבו המפרשים שנחלק קרח על כללות הלזיה ובא למעון שהואיל וכל העדה קדושים א"צ ליחידים להתגדל עליהם כמו שהטלית שכולה תכלת א"צ לחוט מיוחד של תכלת.

והנה תפס ענין התכלת כמ"ש רש"י (טז, מא) שהתכלת ע"ש מכת בכורות, וה"ל הלזיה היא זכר למכת בכורות כתכלת דכתיב (ג, יב-יג) ואני הנה לקחתי את הלזים מתוך בני ישראל תחת כל בכור וגו' כי לי כל בכור ביום הכותי וגו' הקדשתי וגו'. וע"ז אמר כי כל העדה כולם קדושים וכולם יכולים להיות כתכלת שהיא זכר למכת בכורות.

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

כ' האר"י (ספר הליקוטמים, תהלים צב) צדיק כתמר יפרח ס"ת קרח שיהיה לו תקון לע"ל. והדבר קשה כחומץ לשיניים וגו' לקרוא לקרח בשם צדיק.

אבל באמת אין זו כונתו של האר"י. כי הנה עיי"ש שפי' מ"ש קודם לכן בפרוה רשעים כמו עשב הם יונ"ם ויומברו"ם שעשו את העגל ועליהם הוא אומר להשמידם עדי עד, אבל צדיק כתמר יפרח וכו'. ותמוה מאד מה ענין יונ"ם ויומברו"ם אצל קרח.

אך פשוט שכונת האר"י לז"ש במד"ת (הובא בילקוט תהלים תתמ"ה) צדיק כתמר יפרח זה אהרן [שנאמר בו] והנה פרח מטה אהרן ע"ש, וז"ש האר"י ל' שהפסוק אומר שלא תאמר שאהרן עשה העגל אלא יונ"ם ויומברו"ם הם עשאוהו וישמדו עדי עד, אבל צדיק

זה אהרן כתמר יפרח, ורמזו הכתוב בס"ת קרח לומר שאף לקרח יהיה תקון ואף הוא ילוח לאהרן כשאר אחיו בני לוי. אבל לא נתבון האר"י ל' מעולם לקרות לקרח בשם צדיק, ונכון".

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

קרח ר"ת קשי רשע הטאת. ורמזו בשמו ג' הכתות. קשי רמז לקרח עצמו וכמ"ש רש"י (פס' ח') כיון שראהו קשה עורף. רשע רמז לדתן ואבירם דכתיב (פס' כה-כו) וילך אל דתן ואבירם וגו' האנשים הרשעים האלה. וכן במצרים הוא אומר (שמות ב, יג) ויאמר לרשע למה תכה רעך ופירש"י רשע כמותך, וכתב עוד שדתן ואבירם היו. הטאת רמזו לר"נ איש כמ"ש (יז, ג) החטאים האלה בנפשותם. ועי' באד"א דברים ט, כז.

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז, א).

תמהו המפרשים היאך קרח מעשה קרח והלא הובטח משה וגם כך יאמינו לעולם.

וי"ל מפני שבאותה שעה ל"ה הדיבור עם משה פא"פ, (כמ"ש רש"י דברים ב, טז, וברשב"ם ב"ב קכ"א:) ומשום כך העזו קרח ועדתו לחלוק עליו. ונ' דמה"ט ביקש משה עליהם רחמים שיהא להם חלק לעה"ב כדאי' בירושלמי (סנהדרין פ"י ה"א). ועי' ילקוט תהילים (צ, יא) מזמורים שאמר משה בתכסים של נבואה אמרן. ונ' דאמרן באותן ל"ה שנה שלא נתייחד אליו הדיבור. וזהו תוכן תפילה למשה מי יודע עוז אפך וגו' בלינו שנינו וגו'.

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (טז, ג).

הענין כי משלמות כלל ישראל הוא התחברם והתקשרם להיות כגוף אחד בעל איברים רבים ושונים זה למעלה מזה וכל אחד במעמדו חולך מהלך השלמות לכל הגוף, כמו שהאריכו הקדמונים. והנה קרח רצה לגרום פירוד שיהיה כ"א ענין בפ"ע ויהיו כולם שווים במדרגתם, וכמ"ש רש"י בדרכי עכו"ם יש נמוסים הרבה וכו' ע"ש. והענין כי קשר רשעים אינו מן המנין והם מעלמא דפרודא, מוד רה"ר, וכידוע בסוד הקליפות שהם י"א שהוא פירוד, משא"כ ספירות הקדושה הם עשר שהוא אחדות, והנה הקטרת הם י"א סממנים שהם להכניע י"א הקליפות כמ"ש האר"י (שעה"כ ש"ו), וז"ע שם קטרת מלשון קשר להכניע עולם הפירוד. ולכן נתגבר משה על קרח בכח הקטרת.

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (טז, ג).

לכאורה נחלק קרח על אהרן ולא על משה. וכבר הרגיש רש"י בזה וכתב, אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחריך כהונה. אך הענין כי הנה כתב במגלה עמוקות (אופן א') כי משה ביקש שיחלק הקב"ה גדולתו ואע"פ שיהיה יהושע המנהיג המדיני

שמואל הנביא, עכ"ל. והיונו כעין דברי רבינו שהצדיק אין הכוונה לקרח. ועי' עוד בעניין זה בבית ישי דרשות, דרושים לפרשת קרח (סי' נז).
2 מיהו בסו"א (סוף תענית) חולק על רשב"ם, וכ' דח"ו לומר כן.

א. ה. ועי' מש"כ האר"י בליקוטי תורה תהלים צ"ב, צדיק כתמר יפרח ס"ת קרח, רמז שעתיד לפרוה בימי שמואל הנביא הבא מבני בניו וכו', לכן אמר בלעם אוי מי יהיה משמו אל כי קרח הבא מקין עתיד להחיותו ולפרח ע"י

ישאר משה מנהיג רוחני, וא"ל הקב"ה רב לך יש לך רב ומנו יהושע וכמארו"ל. והנה באמת בזמן יהושע נחלקה המנהיגות, וכמ"ש (כו, כא) ולפני אלעזר הכהן יעמוד. וישארו"ל (ב"ב עה). ונתת מהודך עליו ולא כל הודך. וכשרצה קרה כהונה רצה אותה בשלמותה שנכלל בה ההנהגה הרוחנית כדרך שהיתה לאלעזר. וז"ש לו משה רב לכם פי' יש לכם רב דהיינו משה, והבן. והנה אלעזר לקח זה וז"ש (יז, ב) אמור אל אלעזר וירם את המחנות, פי' ירים לעצמו (נרמז לדבר אלעזר בני קרח).

(והנה לקמן פ' חוקת ביארנו כי פרה תיקון לחטא קרח שהרהר אחר המצות ע"ש. ויבאר בזה מש"כ בפרה ונתתם אותה אל אלעזר, וע"ש ברמב"ן).

ונראה עוד כי אלעזר לקח בחינה זו של פני משה כפני חמה, ולכן נאמר ביהושע ולפני אלעזר הכהן יעמוד, שיקבל הימנו כדרך שהלכנו מקבלת אורה מן החמה (נרמז לדבר אלעזר ר"ת עין לא ראתה אלהים זולתך, שהיה כצאת השמש בגבורתו שאין אדם יכול להסתכל בו) ולכן כשם שהפרה נתיחסה ביחוד למשה, כמ"ש רש"י (יט, ב) ויקחו אליך, לעולם היא נקראת על שמך, ה"נ היה מצותה באלעזר דוקא שאף הוא ה' בו מבחי' משה.

והנה שמואל ואלקנה אביו שהיו מבני בניו של קרח תיקנו חטאו של קרח, שקרה רצה ליקח מעלתו של אלעזר ואילו שמואל ואלקנה החזירו הכהונה הגדולה לאלעזר, וכמ"ש רש"י בס' שמואל (א' ב, ל) אמור אמרתי ביתך ובית אביך יתחלכו לפני וגו', מתחלה נתתי כהונה גדולה לאלעזר הכהן כו' וכימי פלגש שפקרו ישראל ברוב המצות ומי גרם להם פנחס וכיו"ב וגו' נמלתי הכהונה גדולה מהם ונתתיה לך שמבני איתמר אתה, ואמרתי יתחלכו לפני עד עולם כו' ועתה נאום ה' חלילה לי כי מכבדי אכבד את בני פנחס שכיבד אותי בשיטתם. וכן היתה בימי שלמה כשבנה ביהמ"ק ויגרש שלמה את אביתר מחיות כהן לה' כדבר ה' אשר דבר אל בית עלי ונעשה צדוק כ"ג תחתיו שהיה מבני פנחס, עכ"ל.

והענין בכ"ז יבואר עפ"מ"ש (בב"י דרשות סי' מה, ב) בענין משה ואהרן שהם ב' בחינות מלך וכהן, ומשה היה בבחי' לא איש דברים אנכי ואילו על אהרן נאמר הוא יהיה לך לכהן. והארכתי שם בענין ב' בחינות אלו מלך וכהן שהיו גם בבית שני וכן לעת"ל יהיה שם משיח ואליהו יעו"ש באורך. והנה גם בכניסתן לארץ היו שם שנים יהושע ואלעזר, אלא שנשתנה הסדר מכפי שהיה במדבר, שבמדבר היה משה לעם מול האלהים, ואהרן היה לו לפה וכמ"ש ודבר הוא לך אל העם. ואילו אצל יהושע היה הדבר בהיפך שיהושע הנהיג את העם ואלעזר שאל לו במשפט האורים לפני ה'. (והטעם לזה יבואר בסמוך) ומתוך שאלעזר ובנו פנחס היו כולם קדש לה' ולא התערבו בהנהגת העם לפיכך פקרו העם ברוב המצות, וכמו שהדגיש הכתוב במעשה הפלגש (שופטים כא, כה) בימים ההם אין מלך בישראל איש כל הישר בעיניו יעשה, היינו שאע"פ שבחי' כהן היה שם אבל בחי' מלך לא היה. לפיכך נמלה אז הכהונה גדולה מאלעזר וניתנה לאיתמר, ולכן היה עלי גם שופט וגם כ"ג, אולם משחמאו בני עלי חזרה כהונה גדולה לבני אלעזר, ואף חזר הדבר להיות שם שתי בחינות מלך וכהן וכדרך שהיה ביהושע ואלעזר, אלא שבדבר אחד היה שם שינוי שביהושע כתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד, אבל עתה נשתנה הדבר להיות הכהן עומד לפני המלך, וכדכתיב (שמו"א ב, לה) והקימותי לי כהן נאמן וגו' והתהלך

לפני משיח [ועיין ברד"ק שם שנתעורר ממ"ש ולפני אלעזר הכהן יעמוד ונדחק ליישב, ולמ"ש א"ש]. והנה בשמואל כתיב הולך וגדל ושוב גם עם אלקים וגם עם אנשים שהיו בו שתי הבחינות גם יחד, ולפיכך העמיד שמואל מלך וכהן שהעביר בנבואתו בני עלי מכ"ג ובאו תחתיהם בני צדוק. ובזה יבואר מה שאה"כ בתוכחת איש האלהים אל עלי, הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים. ופירש"י מכאן שנתנבא אהרן במצרים. פי' הלא במצרים כל אותן השנים היה אביך אהרן המנהיג את העם במקום משה, ומפני מה עכשיו שאף אתה יש בידך שני הכתרים, שופט וכהן, אתה מתרפה בהנהגה. והטעם לשינוי שהזכרנו שמושה היה לעם מול האלקים ואהרן היה לו לפה, ואילו ביהושע ואלעזר היה להיפך, ואילו בעלי נתחברו שתי הבחינות ביחד, ושוב בימי המלכים נפרדו. הוא. כי הנה ב' מקומות שרתה שכניה וכולם חרבו והם כנגד שבעת מלכין קדמאן דמיתו, במדבר כנגד חסד (כמ"ש (ירמיהו ב, ב) זכרתי לך חסד נעורייך וגו' לכתך אחרי במדבר). בגלגל כנגד גבורה (שאו היתה מלחמת ל"א מלכים). בשילה כנגד ת"ת (וזה"ש (תהילים עה, ס) ויטש משכן שילו אהל שכן באדם, בסוד (ישעיהו מז, יג) כתפארת אדם לשבת בית). נוב וגבעון כנגד נז"ה. בית ראשון כנגד יסוד (ולכן שלט אז שבט אפרים בן יוסף על רוב השבטים שהוא בחי' יסוד) ובית שני (שלא חזר לשם אלא מלכות יהודה) כנגד מלכות (שבה הוא ענין תושבע"פ, ולכן נתגלה אז אורה הגנוז של תושבע"פ). והנה ביארנו (שם) כי שתי הבחינות מלך וכהן הם חסד ודין, כי כהן בחסד ומלך דין, ולכן במדבר שהיתה אז ההנהגה במדת החסד היתה בחי' המלך דהיינו משה מסותרת וההנהגה הגלויה היתה ע"י אהרן הכהן כמ"ש ודבר הוא לך אל העם. משא"כ בגלגל ששלטה מדת הגבורה היה הדבר בהיפך שההנהגה הגלויה היתה ע"י יהושע שהי' בחי' מלך והנהגת הכהונה היתה בהעלם וכמ"ש ולפני אלעזר הכהן יעמוד. ואילו אח"כ בשילה ששלטה מדת תפארת שממוזגת מב' המדות חסד וגבורה התאחדו אף ב' הבחינות מלך וכהן באדם אחד דהיינו עלי וועיקר השראת השכינה בשילה היה בימי עלי שכן מימות פנחס לא נזכר שם שילה בכתוב, ועכ"ל שכל אותו הזמן היה ענין שילה ברפיון עד שנתחזקה בימי עלי].

והנה כתיב (כו, י) ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת קרח וגו' ויהיו לנם. והנה גם בני' עלי. רמז למש"נ שבימי עלי נתקן חטאו של קרח שרצה ליקח מעלתו של אלעזר וזה נתקן ע"י שמואל שהחזיר הכהונה גדולה לבני אלעזר.

ובדברינו יבואר ג"כ מ"ש בסנהדרין (קי). שאמרה לו אשתו לקרח אי ס"ד תכלתא חשיבא אפיק גלימי תכלתא וכסניהו לכולהו מתיבתא [ולא משמע הלשון כאותו מדרש שהביא רש"י שהלבישם מלית שכולה תכלת כדי לשאול אם חייבת בציצית]. והענין כמ"ש בהפטר שמיני בביאור ענין מעיל ואפוד כי מעיל בחי' התקוששו קשוט עצמך, ואילו אפוד בחי' וקושו קשוט אחרים. והנה ביארנו כי קרח רצה ליקח מעלתו של אלעזר וביארנו ג"כ שאלעזר היתה מדתו להיות כולו קדש לה' ולא להתערב בצרכי הצבור, וזה בחינת המעיל שהיה כליל תכלת וכתיב ביה והיה פי ראשו בתוכו שזו מדתו של אלעזר כנ"ל, ולכן קרח שמען על עדתו כי כל העדה כולם קדושים הלבשים מלית שכולה תכלת לרמז על מעלה זו.

וישמע משה ויפל על פניו (טז, ד).

מפני המחלוקת, שכבר זה בידם סרחון רביעי, חטאו צעגל כו' במחלוננים כו' במרגלים וכו' (כס"י).

הענין כי כנגד אלו הג' היה לו כח למשה להתפלל ע"י ג"פ מ' יום שהיה בהר, משא"כ בסרחון רביעי לא היה לו כח וזכות.

ולפ"ז נמצא דמ' יום שלישי שהיו מר"ח אלול עד יוה"כ הם כנגד חטא המרגלים. וזה ענין שם החודש אלול מל' מאללי שהוא תרגומו של מרגלים, ורמז לדבר אנשים לפנינו ויחפרו לנו ר"ת אלול. וכן הוא רמז בפסוק (תהילים טו, ג) לא רגל על לשונו ס"ת אלול. [וכן אלול ר"ת (י, כט) לכה אתנו והיטבנו לך שזה אמר משה לחובב לחבב עליו את א"י וכמ"ש נוסעים אנחנו אל המקום וגו']. כי בחדש זה צריך לתקן חטא המרגלים. ולכן נוהגים להתענות תענית הדבור במ' יום אלו מר"ח אלול עד יוה"כ כנגד מ' יום דמרגלים.

והנה פ' שלח מתחלת במרגלים ומסתיימת ג"כ במרגלים, שכן כתוב בסופה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ופירש"י שהוא מלשון ויתורו את הארץ, וכתב שם שחלב והעין הם שני מרגלים והזהיר הכתוב את האדם שלא לימשך אחריהם. וזהו שהוזכרה אזהרה זו בפרשה זאת לומר שילמוד האדם ממעשה המרגלים שלא להיות נמשך אחר המרגלים שבגופו. ובחודש אלול שהוא מיוחד לתקן חטא המרגלים כנ"ל צריך כל אדם לתקן חטא המרגלים שבגופו חלב והעין.

והנה כנגד ב' מרגלים אלו הם ב' המרגלים של יהושע, פנחס וכלב, כי ארז"ל (ברכות יב:) אחרי לבבכם זו מינות ואחרי עיניכם זו זנות. והנה פנחס תקן חטא זנות, שהרג את זמרי. ואילו כלב תיקן חטא המינות של המרגלים שמרדו בה' ואמר להם אך בה' אל תמרדו.

ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה' מחר והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש רב לכם בני לוי (טז, ז).

בגמ', א"ר לוי ברב בישר ברב בישורו דכתיב ויאמר ה' אלי רב לך (סוטה יג:), ופירש"י הקב"ה מדקדק עם הצדיקים ונענש באותה מידה.

לכא"ו הדברים נפלאים לומר שחטא משה בזה. אך הענין כי באמת נתכון קרח לש"ש, וכמ"ש רש"י עה"פ אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעם ותלה בעצמו. ומשה היה נחשד בעיניו לחוטא וכמ"ש (סנהדרין קי.) שחשדוהו מא"א. ועיקר הטענה על קרח לא היה אלא על שלקח עצמו לצד אחר להיות נחלק מתוך העדה ולהפליג משאר בני אדם להחזיק במחלוקת, וכמ"ש רש"י עה"פ ויקח קרח. ואין הדבר דומה למעשה פנחס שהיה ג"כ יחיד במעשיו וכיו"ב, כי שם הסכימו כולם עמו אלא שרפו ידיהם, ובכח"ג ודאי המאמץ לבו ועושה מעשה הוא זריו ונשכר, אבל הכא לעשות מעשה והוא יחידא ורואה שדעת הכל כנגדו, והוא עומד על דעתו ומעורר מדנים הריהו מורד, והוא כענין זקן ממרא [ועמ"ש הרמב"ן במשפטי החרם בענין ר"א הגדול]. וזה היה חטאו של קרח.

ובזה תבין מ"ש הארז"ל צדיק כתמר יפרח ס"ת קרח שלעת"ל יהא לו תיקון [ואתא כר' אליעזר דאמר (סנהדרין קה.) עליהם אמר הכתוב ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל. ומן האמור תבין מפני מה אמר זה ר"א דוקא, ודו"ק]. וז"ש כתמר דהיינו כשם שתמר עשתה עבירה לשמה (וכמ"ש (סוטה י:) תמר זינתה ויצא ממנה מלכים ונביאים ע"ש). ה"נ קרח יצא ממנו שמואל שהיה שקול כמשה

ואחרן והעמיד ב' מלכים בישראל. ועיין סוכה (מה:) מה התמר הזה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים. ובכ"ב (פ:) צדיק כתמר יפרח וגו' עושה פירות וגזעו מחליף ע"ש. (ועמ"ש לעיל טז, ג).

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וברם (טז, יד).

א"י במד"ר (יה, טז) א"ר לוי למה חלק קרח על משה אמר אני בנו של שמן בן יצחק שנאמר ותישרך ויצהרך וכו', ובכל משקים שתתן את השמן הוא נמצא עליו. ונ' שזש"א בטענת דתן ואבירם ותתן לנו נחלת שדה וברם היינו דגן ותיורוש.

והענין עפמ"ש רש"י (בראשית יד, יח) עה"פ ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין, רמז לו על המנחות ועל הנסכים שיקריבו שם בניו, ופ' בעה"ת שם שרמוז בזה העברת הכהונה משם לאברהם, והנה נסכים הם יין ושמן, וק"ל.

ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם (טז, טו).

ג' במסורה אל תפן, חדא הכא, ואידך אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו (דברים ט, כז), ואידך אל תפן אל און (איוב לו, כא).

פ' כי רמז כאן לכל ראשי המחלוקת. אל תפן אל מנחתם קאי אדתן ואבירם דמיידי ביה קרא. אל תפן אל קשי וגו' קאי על קרח, כמ"ש הכת"ם (ריש פרשת אמור) דקרח ר"ת קשי רשע חטאת (ועיין מש"כ לעיל טז, א). אל תפן אל און הוא און בן פלת, וביקש משה על כולם שלא יפנה אליהם הקב"ה.

ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי (טז, טז).

וקשה איך עלה בדעת ישראל לחשוד במשה במעשה דקרח שעשה הכל מליבו והרי ראו יצ"מ ומעמד הר סיני. והנראה דהנה בגמ' (כ"ק צב:) חמרא למריה ומיבותא לשקייה טוב עין יבורך זה משה שהקב"ה אמר לו וסמכת ידך והוא סמך בב' ידיים שהמשקה נותן בעין יפה למי שהוא רוצה, והיינו שיש כח להוסיף על מה שנצטווה ליתן בעין יפה. וז"ש משה בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים, פ' כל פרט מהם ולא מלבי.

ותפתח האדמה את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש (טז, לב).

במתניתא תנא קרח מן השרופין ומן הבלועין (סנהדרין קי.). הענין כי ב' מיני מחלוקות היו שם, דתן ואבירם חטאו כנגד משה ותבעו מלכות (כמ"ש כי תשתרר עלינו). ור"נ איש בקשו כהונה, וחטאו כנגד אהרן. ואילו קרח ביקש שניהם (ועמ"ש לעיל פס' ג' על ענין אלעזר בגי' קרח).

והנה ארעא למלכא משתעבד, ומלכות בה' ארץ ואילו כהונה אין לה שום שייכות לארץ, כמ"ש (דברים יח, א) לא יהיה לכהנים וגו' חלק ונחלה עם ישראל אשי ה' ונחלתו יאכלון, כי הכונה היא ענין שמימי ורוחני, ומתייחסת לאש שהוא היותר רוחני שבגשמים, וכן רמוזה כהונה באש הקרבנות, כתיב ואש יצאה מאת ה' שירדה מהשמים, א"נ מהמזבח הפנימי שהוא ג"כ אש מן השמים.

¹ אתיא כהתיוו"ט (פ"ט מנחות מ"ד) דשמן נקרא נמי לשון נסך בתורה.

וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכם עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל (טז, לג).

בסנהדרין (קט): עדת קרה אין להם חלק לעה"ב שנא' ותכם עליהם הארץ בעוה"ז ויאבדו מתוך הקהל לעוה"ב, דברי ר"ע. ר"י בן בתירא אומר הרי הן כאבידה המתבקשת שנא' תעיתי כשה אובד בקש עבדך.

ובמכות (כד). אומר רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגויים מתקיף לה רב פפא דילמא כאבידה המתבקשת.

ונראה ע"פ מש"כ התוס' (קידושין לא): בשם המדרש מזמור לאסף שאסף אמר שירה על שטבעו בארץ שעריה, משל לשפחה שהלכה לשאוב מים מן הבאר ונפל כדה לבאר והיתה מצמערת ובוכה עד שבאת שפחת המלך לשאוב ובידה כלי של זהב ונפל אותו הכלי שם התחילה הראשונה לשורר ואמרה מי שיוציא אותו של זהב יוציא כדי עמו, כך בני קרה שהיו בלועין כשראו שטבעו בארץ שעריה אמרו שירה שאמרו מי שיוציא השערים יוציא גם אותנו.

וא"כ י"ל דזהו ששמה אסף שמקודם חשש לאבידה שתהא עולמית, וכיון שראה גלות ישראל שנתקיים בהם קרא דאבדתם בגויים וגו' שמה, דע"כ האבידה היא כאבידה המתבקשת.

ויוכן כזה המסורה ג"פ ובקשתם, חדא ובקשתם גם כהונה (עדת קרה), ואידך ובקשתם משם את ה"א ומצאת (דברים ד, כט), ועוד ובקשתם אותי (ירמיהו כט, יג).

ויומתק לפמש"כ המפרשים (ח"ה עה"ת שמות כג, ד בהע') בפירוש אבידה המתבקשת שהאבידה עצמה מסייעת בביקוש, וכחמשל שהביא הקרא תעיתי כשה אובד, שהשה עצמו גועה ומבקש בעליו, וכן הוא כאן שתנאי יש בדבר שישובו ויבקשו את ה' ואת דוד מלכם. וא"כ נמצאנו למדין שאף עדת קרה טעונים שהם יעזרו בביקוש ובלא"ה לא יחזרו.

וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכם עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל (טז, לג).

בסנהדרין (קט): עדת קרה אין להם חלק לעה"ב שנאמר ותכם עליהם הארץ בעה"ז ויאבדו מתוך הקהל לעה"ב דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר עליהם אה"כ ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל כו'. ר"י בן בתירא אומר הרי הן כאבידה המתבקשת שנאמר תעיתי כשה אובד בקש עבדך וכו'.

הענין עפמ"ש (סנהדרין צב): מתים שהחיה יחזקאל כו' שירה זו אמרו ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל כו' עמד ר"י בן בתירא על רגליו ואמר אני מבני בניהם כו', ומאן נינהו מתים שהחיה יחזקאל אמר רב אלו בני אפרים שמנו לקין וטעו. ופירש"י שיצאו קודם זמנן ונהרגו, ע"ש.

והנה ביארנו בהפטרה עה"פ הלא קציר חטים היום שחטאו של קרה היה שטעה לבקש הגדולה קודם הזמן ע"ש, והרי זה דומה לחטאים של בני אפרים שיצאו ממצרים קודם זמנן. ואף חטאו של דוד בבת שבע היה כך, שכבר ארז"ל (סנהדרין קז). ראוייה היתה בת שבע לדוד אלא שאכלה פגה, וזהו שלמדו מדוד שנמחל לו על אותו עון, ומבני אפרים שהחיה אותם יחזקאל, לעדת קרה שאף הם תהא להם תקנה. ונבזה תבין מפני מה אמר זה ר"י בן בתירא דייקא.

וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכם עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל (טז, לג).

בסנהדרין (קט): למדו מכאן שעדת קרה אין להם חלק לעוה"ב. ויובן ע"פ מאי דתנן (שם צ). כל ישראל יש להם חלק לעה"ב שנא' וכו' לעולם יירשו ארץ. וכן בקידושין (למ): תנן ונחל את הארץ ופירש"י עוה"ב. והנה אמרינן בהוריות (ו): כל שיש לו אחוזה נקרא קהל וכל שאין לו אחוזה לא איקרי קהל, וז"ש ויאבדו מתוך הקהל, שאין להם אחוזה.

עו"ל עפמ"ש בב"י (דרשות סי' ב הע' יב) וייצאו מעיר כעשב הארץ (תהילים עב, טז) ס"ת צבור, דבתח"מ יש מושג קהל משא"כ בעולם הנשמות.

וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכם עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל (טז, לג).

נראה דהא דקרה נקבר בחיים, כי המת יוצאי חלציו כשם שיורשין ממונו יורשין נמי מעלתו, וקרה ארז"ל דעינו הטעתו שראה שולשלת יוצאה ממונו ונתגאה שהם מכחו, ולכן נקבר בחיים ולא שייך ירושה, וע"כ מעלתם מעצמם ולא בירושה ממונו. (שו"מ כע"ז קצת בשפ"א).

ויוכן כזה משארז"ל (שבת קה): המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקברו בחיים, כי אנרא דהספידא דילויי ופי' המפרשים שילמדו השומעים ובפרט בניו ויוצ"ה את המעלות שלו וישתדלו לירש אותו, ואז שכרו של המספיד כיוצ"ב, אבל המתעצל בהספדו עונשו ליקבר בחייו, שלא ירשו בניו מעלתו.

את מחתות החטאים האלה בנפשתם ועשו אתם רקעי פחים צפוי למזבח כי הקריבם לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל (יז, ג).
את מחתות החטאים האלה בנפשותם, שנשמתם נשרפת וגוף קיים (סנהדרין נב).

נראה דדריש מחתות אנפשותם, וכאילו מקרא קצר הוא, ור"ל מחתות החטאים האלה אשר חיתו בהם אש בנפשותם.

את מחתות החטאים האלה בנפשתם ועשו אתם רקעי פחים צפוי למזבח כי הקריבם לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל (יז, ג).
נראה לפרש ע"פ מה דאמרינן חגיגה (כז). פושעי ישראל אין אש של גהינם שלטת בהן ק"ו ממזבח הזהב, ופירשו התוס' דהיינו לאו פושעי ישראל בגופן שעליהן אמרו בר"ה (יז). גופן כלה ונשמתם נשרפת ונעשין אפר (מש"כ התוס' שעליהם אמרו גהינם כלה וכו' אי"ז מדוקדק, ע"ש בר"ה).
וז"ש החטאים האלה בנפשותם, בבחינת פושעים בגופן. וז"ש ועשו אותם רקעי פחים צפוי למזבח, להיות לזכרון שפושעים כאלה אין למדין ק"ו ממזבח. ודו"ק.

ויקה אלעזר הכהן את מחתות הנחשת אשר הקריבו השרפים וירקעם צפוי למזבח (יז, ד).

הענין עפמ"ש ספורנו (מאמר כוונת התורה) מזבח אדמה תעשה לי, שמקודם היה הרצון להיות עבודת הקרבנות פשוטה שכאז"א יוכל לעבדו בלא צורך למרכז מיוחד וכהנים מיוחדים, רק לאחר חטא העגל שנתגלה צורך בכ"ז נשתנה הענין.

והנה כ' חזקוני, צפוי למזבח – עד עתה לא היה לו גג. וכוונתו דעשו קירות למזבח שזה מוכרח להחזיק העפר, אבל גג אי"צ שמקריבין ע"ג העפר, להזכיר ד"ז של מזבח העפר, שהוא מסמל ענין זה שהיה באמת הרצון הקדום, וקרה טען שכך צריך להיות, ואי"צ מרכז מיוחד וכהנים מיוחדים, לכן נצטוו להוסיף קישוט גג של נחושת. ודו"ק.

זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת לפני ה' ולא יהיה בקרחה ובעדתו כאשר דבר ה' ביד משה לו (יה, ה).

כיד משה ולא כתב אל משה, רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בלרעת, כמו שלקה משה בידו (כס"ו).

תמחו המפרשים מה ענין צרעת משה למחלוקת על כהונה. ונראה דהנה ארו"ל (שבת צו.) החושד בכשרים לוקה בגופו דכתיב ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולקה בצרעת. והטעם כמ"ש המפרשים מצורע אותיות מוציא רע פי' מוציא ומגלה הרע שבפנימיותו לחוץ, ולכן החושד בכשרים שאין תוכם ככרם, ולבם מלא און ומרמה, לכך מדה כנגד מדה הוא לוקה בצרעת, כי כל הפוסל פסול ומוציא הרע שבתוכו לחוץ. והנה החולק על הכהונה היינו שהוא חושדו למשה שלא ה' שלחו ומלכו ענה כל דבריו, כדרך שחשדו קרה למשה ונחלק על הכהונה, ולכן לוקה הנחלק בצרעת.

ויהי ממחרת ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויציץ ציץ ויגמל שקדים (יה, כג).

ברשב"ם כתב, נראה לפי הפשט שכשהוציאו משה מצאו שפרח ולא יותר כדכתיב והנה פרח מטה אהרן, אבל אחר כן ויציץ ציץ לעיני כל ישראל ואחרי כן ויגמול שקדים, שכן הוא הענין [בפירות האילן שאם הכל היה בבית אחת א"כ כשהוציאו משה נגמר כל אותו ענין] תחילה, והנה לא היתה נראית לא הפריחה ולא הניצה. וגם לא היה לו לכתוב והנה פרח אלא והנה גמל שקדים מטה אהרן לבית לוי, עכ"ל.

אולם בבעלי התוס' עה"ת ובתוס' ישנים יומא (נב:) כתבו, שאף לאחר שנגמל שקדים נשארו פרחים במטה, וראיה לדבר מהא דאמרינן התם דמשגגנו ארון נגנזו עמו אף מקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה, הרי דאף הפרחים נשארו במטה אהרן.

והנראה שזה בא להורות על מעלת אהרן שלאחר כל עליה שהיה לו לא בטלו ממנו המצבים הראשונים, אלא כל שעה שמשו בו כל השלבים כולם. ודו"ק.

ונלוו עליך ושמרו את משמרת אהל מועד לכל עבדת האהל זר לא יקרב אליכם (יה, ד).

ד' במסורה ונלוו, חדא הכא, ואידך, ונלוו עליהם רבים בחלקלקות (דניאל יא, לד), ציון ישאלו דרך הנה פניהם באו ונלוו אל ה' וגו' (ירמיה נ, ה), ונלוו גויים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם (זכריה ב, טו).

יבואר עפ"מ"ש הרד"ק (ישעיה סו, כא), וגם מהם אקה לכהנים ללויים, לצורך הכהנים להיות להם חוטבי עצים ושואבי מים, וכן

אמר בנבואות זכריה ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' ר"ל הגבעונים שהם חוטבי עצים ושואבי מים כי מגדולי הגויים יהיו עובדי הכהנים, עכ"ל.

וזה"ש כי מקודם נלוו עליהם רבים בחלקלקות, פי' הגבעונים שבאו בערמה וועיין במשנה (ערכין י.) עבדי כהנים היו (אוהזי כלי שיר) דברי ר' מאיר. וצ"כ מה ענין עבדים לכאן. אך הם הגבעונים שהם נלוים לעבודת ביהמ"ק. אבל לעת"ל בשעה שנא' ציון ישאלו וגו', אז ונלוו גויים רבים אחרים במקום הגבעונים שבאו במרמה, אבל הם יהיו לי לעם שיתגיירו באמת.

ואתה ובניך אתך תשמרו את כהנתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את כהנתכם וחזר הקרב יומת (יה, ז).

עבודת מתנה ולא עבודת סילוק, עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה (יומא כד.)

נראה דהני עבודות חלוק איסור זרות שבהם בעצם דינו מאיסור הזרות שבשאר עבודות, שבשאר העבודות האיסור הוא מחמת הפסול, משא"כ באלו האיסור מחמת עצם המעשה, והם כ' מיני איסורים נפרדים. ודו"ק.

וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבניך לחק עולם (יה, ח).

שתי פרשיות ניתנו לאחר מעשה קרה; א. מתנות כהונה לחזק ידי אהרן כמ"ש רש"י. ב. פרשת פרה נגד כפירת קרה במשה, ופרה אדומה מתייחסת למשה, ועניינה לקבל חוק כמ"ש לקמן (ימ, ג).

וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבניך לחק עולם (יה, ח).

וצ"ב מהו למשחה. ויעיין פרש"י דכתב ואני הנה נתתי לך וכו' משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין בא אחד וערער על השדה א"ל המלך כל מי שירצה יבוא ויערער לנגדך הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין, אף כאן לפי שבא קרה וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מת"כ בכרית מלה, עכ"ל.

והנראה לבאר בהקדם לשון הרשב"ם וז"ל, לך נתתם למשחה הרי הן לך כעין סימן שרים הנמשכים למלוך, עכ"ל.

והנה אמרינן בהוריות (יא:) אין מושחין מלך בן מלך ואם תאמר מפני מה משהו את שלמה מפני מחלוקתו של אדוניו וכו', והיינו שהמשיחה סימן וקיום במקום שיש עוררין.

ועוד יש לפרש, בהקדם טעם שתרומה שיעורה בכ"ש, והיינו דתרומה גדולה אין נתינתה אלא מפני כבוד הכהנים, דעיקר הנתינה הם המעשרות ללוי, והלוי נותן תרומת מעשר לכהן. ונתינות אלו הם עיקר. אלא דהיכא שיתן הישראל ללוי ולא יתן לכהן כלום הרי זה פוגם בכבודו של הכהן, ולפיכך אמר הכתוב ליתן קודם תרומה גדולה לכהן מפני כבוד הכהנים, ולא קבעה לתרומה זו שיעור כי אינה משום פרנסת הכהנים אלא מפני כבודם, שלא להקדים הלוי לכהן. ודו"ק.

^ה וכוה יובן נמי מזמור שיר חנוכת הבית לדוד ר"ת למשחה, שארז"ל (שבת ל.) באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה.

ופדויו מכן חודש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא (יה, מז).

בחת"ם (יור"ד סי' ר"צ) כתב וז"ל, היכא שהנותן אינו מכוין להקנות לכהן כלל אפי' ע"מ להחזיר, אלא שסובר שדי לו בנתינה מיד ליד אע"פ שהכהן מכוון לקנות לגמרי ולענין דיני ממונות כה"ג דברים שבלב אינם דברים וקנה המקבל, מ"מ הא קיי"ל מצוות דאו' בעו כונה והכא לא מיקרי כונה כיון שהנותן לא היה דעתו באופן שראוי לצאת בו יד"ה כאוכל חמין ומכוין לצאת יד"ה מצה כנלענ"ד. ודבריו מרפסין איגרא כמובן, עי' אבנ"מ (סי' מ"ג סק"א) בדפדה"ב אי"צ כונה ואפי' נטל הכהן בע"כ יצא יד"ה.

ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו (יה, לב).

תמורה (ה). פריך לרבא דאמר כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר מכל חלבו חלבו אין גירועין לא ותנן אין תורמין מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אלמא מהני תיובתא דרבא אמר לן רבא שאני התם כרבי אילעא דאמר רב אילעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתורמתו תרומה שנא' ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאת חטא למה מכאן שהתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה. והקשו התוס', וא"ת הא לרבא לעולם אמרינן דלא מהני ואפ"ה לקי משום שעבר אמימרא דרחמנא א"כ נימא דנשיאות חטא משום דעבר אמימרא דרחמנא.

ובכתבי הגר"ח כתב ליישב, דהכא אין החטא הפרשת הרע אלא מה שלא הפריש היפה, ולכך אם היה אפשר לחזור ולהפריש שוב לא שייך בזה עבר אמימרא דרחמנא. ויעויין בחי' הרע"א (כתובות ל). דמבואר בדבריו דבביטול מצוה לא שייך בו אי עביד לא מהני, ולפ"ז צ"ל הכא כפשטיה דלשון הגמ' חלבו אין גירועין לא שהוא איסור להפריש גרועין, ולא כהגר"ח, דאת"ל שאי"ז אלא ביטול מצוה מהי"ת יהא כאן דין אעל"מ דיתבטל הפרשתו שאינה עבירה.

הפטרת קרח

חלוא קציר חטים היום אקרא אל ה' ויתן קלות ומטר ודעו וראו כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני ה' לשאול לכם מלך (שמואל א, יב, יז).

כ' המלבי"ם דצ"ב מה הראה להם. והענין שחטאם היה שבקשו מלך קודם הזמן הראוי, וזה הראה להם שאע"פ שהגשמים בעצמם טובים לארץ, מ"מ בעת קציר חטים, היינו שלא בעונתם, רעים. עכ"ד.

וזהו הענין שמפטירין הפטרה זו בפ' קרח, שאף קרח ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו וטעה לבקש הגדולה קודם הזמן וכמ"ש רש"י עה"פ רב לכם בני לוי. והנה שלשלת זו היה שמואל כמ"ש רש"י שם, ומשם למד שמואל שזה חטא גדול לבקש הגדולה שלא בעונתה.

היות ואנו עוסקים בהוצאת חידושי רבינו הגאון רבי שלמה פישר זצ"ל אנו מבקשים מכל מי שיש בידו מכתבים, או הקלטות של שיעורים או שיחות, וכן עובדות, שיעורים, חידו' ותיעודים מרבינו זצ"ל שישלח לנו במייל beitishai@gmail.com או שיצור קשר בפלאפון 0527144440.

בברכה"ת